

16.01.2023

POL-2022-162070

Eduskunnan hallintovaliokunta
hav@eduskunta.fi

Viite: Hallintovaliokunnan lausuntopyyntö 4.1.2023

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi pakkokeinolain ja esitutkintalain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi (HE 217/2022 vp)

Hallintovaliokunta on pyytänyt Helsingin poliisilaitokselta asiantuntijalauseuntoa hallituksen esityksestä 217/2022 vp eduskunnalle laeiksi pakkokeinolain ja esitutkintalain muuttamisesta sekä niihin liittyviksi laeiksi.

Pakkokeinolaki

2 luku Kiinniottaminen, pidättäminen, vangitseminen ja tutkinta-aresti

10 § Pidättämisestä ilmoittaminen ja pidättämistä koskeva päätös

Esitettyä muutosta pidättämisestä tehtävästä kirjallisesta päätöksestä voidaan pitää perusteltuna.

Säännösehdotuksen mukaan päätöksessä tulee lausua **lyhyesti** tiedot epäilystä rikoksesta ja pidättämisen peruste. Yksityiskohtaisissa perusteissa kuitenkin todetaan, että päätökseen sisältyvät tiedot tulisi kirjata vastaavassa laajuudessa kuin vangitsemista koskevassa päätöksessä. Pidättämistä koskevalta päätökseltä ei tulisi edellyttää vastaavaa laajuutta ja yksityiskohtaisuutta kuin vangitsemisvaatimukselta.

Käytännössä pidättämispäätös tehdään nopealla aikataululla (kiinniottoajan puitteissa) rikosepäilyissä, joissa on esimerkiksi tarve kuulustella rikoksesta epäiltyä henkilöä useammin kuin kerran esitutkinnan turvaamiseksi ja lisäselvityksen saamiseksi tai kyseessä on sellainen epäilty rikos, jonka perusteella henkilö tullaan todennäköisesti vangitsemaan, jos riittävät perusteet vangitsemiselle on olemassa.

Vangitsemisvaatimus kuitenkin vaatii tarvittavan lisänäytön hankkimista, yleensä rikosteknisen laboratorion lausuntoa, laite-etsintöjä, todistajien kuulusteluja tai muita tutkintatoimenpiteitä, jotta riittävät perusteet vangitsemisvaatimuksen tekemiselle on olemassa. Useassa tapauksessa kyseisen lisänäytön saaminen on ollut haastavaa kiinniotto- ja pidätysaikojen puitteissa, johtuen käytössä olevasta resurssista, tutkintatoimien käytännön haasteista (erityisesti laite-etsinnöissä) tai muusta syystä. Kaiken tämän jälkeen tehtävä vangitsemisvaatimus ei ole tänä päivänä lyhyt kuvaus rikoksen yleisistä ja erityisistä edellytyksistä, vaan pitää sisällään usein paljon yksityiskohtaista tietoa.

Lisäksi Helsingin poliisilaitoksella on viikoittain päiviä, joissa tutkinnanjohtajalla on työvuoron alkaessa 5-15 henkilöä kiinniotettuna eri rikoksista. Käytännössä tutkintaryhmän ja tutkinnanjohtajan työaika menee kuulustelujen järjestämiseen ja se arviointiin, kenet epäillyistä on syytä pidättää esitutinnan turvaamiseksi. Kaiken tämän järjestäminen kiinniottoajan puitteissa voi olla välillä haastavaa. Pidätysperusteiden kirjaaminen samassa laajuudessa kuin vangitsemisvaatimuksessa, ilman että on ehditty aloittaa varsinainen esitutkinta tai se on hyvin alkuvaiheissa, on näissä tapauksissa käytännössä mahdotonta.

4 luku Yhteydenpidon rajoittaminen

2 § Yhteydenpidon rajoittamisen sisältö

Eduskunnan oikeusasiamies on ratkaisussaan EOAK/7510/2020 ottanut kantaa tuomioistuimen määräämien yhteydenpidon rajoitusten sisältöön ja valvontaan liittyviin puutteisiin. Hallituksen esityksessä asia onkin huomioitu tekemällä 4 luvun 2 §:n 3 momenttiin viittaussäännös voimassa oleviin tutkintavankien säilyttämistä koskeviin lakeihin.

Yhteydenpidon rajoituksen valvonnan toteuttamista siellä, missä rikoksesta epäilty henkilö säilytetään, voidaan lähtökohtaisesti pitää kannatettavana. Käytännössä yhteydenpidon rajoitusten valvonnassa on kuitenkin usein ongelmia, jolloin yhteydenpidon rajoitusten piirissä olevat henkilöt ovat päässeet vaikuttamaan meneillään olevaan esitutkintaan ja siten pystyneet vaikuttamaan myös tuomioistuimen päätökseen. Ongelmat korostuvat erityisesti törkeissä henkeen ja terveyteen kohdistuvissa rikoksissa sekä järjestäytyneen rikollisuuden esitutkinnoissa, joissa rikoksesta epäillyillä on korostunut tarve pyrkiä vaikuttamaan esitutkintaan. Toisaalta esitutkintaviranomaisilla on samoissa tapauksissa korkea intressi selvittää rikokset ja erityiset perusteet yhteydenpidon rajoituksille esitutinnan turvaamiseksi.

Hallituksen esityksessä mainitaan, että yhteydenpidon sisältö ja valvonta liittyvät kiinteästi toisiinsa. Erityisesti pitkissä ja vaativissa, yleensä järjestäytyneeseen rikollisuuteen kohdistuvissa esitutkinnossa esitutkintaviranomaisilla on paljon sellaista tietoa, jolla voidaan katsoa olevan merkitystä yhteydenpidon sisältöä valvottaessa. Kyseinen tieto voi olla luonteeltaan sellaista, että sitä ei nykyisen lainsäädännön puitteissa voida luovuttaa valvontaa suorittavalle viranomaiselle esitutinnan ollessa kesken. Edellä mainituin perustein esitutkintaa suorittaville viranomaisille tulisi antaa mahdollisuus valvoa yhteydenpidon rajoituksia tilanteissa, joissa tutkintavangin yhteydenpito sallitaan rajoituksista huolimatta yhdellä tai useammalla yhteydenpitotavalla. Erityisesti rikoksissa, joissa yhteydenpidon rajoituksilla on erityisen merkittävä rooli esitutinnan turvaamisessa.

Rikostarkastaja

Kimmo Sainio

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä. Poliisi 16.01.2023 klo 10:01. Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaa-
mosta.

Tiedoksi

Poliisikomentaja Lasse Aapio